

Kompetanse

Kunstopplevelser og dannelsprosesser

Et av de overordnede målene for Den kulturelle skolesekken (DKS), er at ordningen skal bidra til barn og unges danning og utdanning, slik dette er formulert i overordnet del og i læreplaner i fag. Her kan du lese litt om hvordan du som lærer kan utnytte kunst- og kulturopplevelser fra DKS i dannelsopdraget.

Kunstopplevelser og dannelsprosesser

Av: Elisabeth Hovde Johannesen og Tone Cronblad Krosshus

Grunnskolelærerstudenter ved USN campus Notodden deltar i prosjektet DKS + lærerutdanning = Sant.

Hvorfor er kunst viktig?

Kunst er viktig fordi den handler om livet. I møte med kunst får elever ubegrensede muligheter til å erfare og oppleve. Kunst inviterer til å utforske eksistensielle temaer som for eksempel skam, vennskap og utenforskap fordi den viser frem ulike sider ved slike fenomen. Kunst kan gjøre det ukjente kjent, eller det kjente ukjent. Kunst kan utfordre etablerte sannheter, innforståtte holdninger, og bidra til forståelse og refleksjon omkring nedarva verdier. Slik kan møter med kunst få oss til å tenke nytt om noe vi trudde vi forsto, eller få oss til å stille spørsmål til noe vi trudde vi visste.

Innhold

- Hvorfor er kunst viktig? 1
- Hva er en kunstopplevelse? 2
- Hva har kunst med danning å gjøre? 2
- Hvordan kan lærere legge til rette for kunstopplevelser? 2
- Hvordan kan lærere gjøre kunstopplevelser til dannelsprosesser? 2
- Tips til lesing: 2

Prosjektinformasjon 3

- Artikkelforfattere 3
- Kulturtanken 3

Hva er en kunstopplevelse?

Alle som har vært oppslukt av ei bok, grepet av en film eller beveget av musikk, har hatt en kunstopplevelse. Disse opplevelsene er vanskelige å beskrive med ord. De er kroppslige, personlige, emosjonelle og kognitive på en gang. Derfor omtales kunstopplevelser som sammensatte og komplekse.

Den kulturelle skolesekken (DKS) lar alle elever møte kunstuttrykk som film, litteratur, musikk, scenekunst, visuell kunst og kulturarv, ofte også kombinasjoner av disse. Et DKS-besøk gir muligheter for både individuelle og kollektive kunstopplevelser. Derfor har slike besøk et stort pedagogisk potensial.

Hva har kunst med danning å gjøre?

Læreplanverkets overordna del legger vekt på skolens ansvar for elevers danning. Målet er å utruste elever til å leve i frihet, selvstendighet, ansvarlighet og medmenneskelighet. Skolen skal danne elever til å forstå seg selv, andre og verden, og til å gjøre gode valg.

Kunstopplevelser har særlig betydning for danning, hvor to aspekter kan tillegges vekt.

Det første er selvoverskridelse, som handler om elevers evne til å møte det som er fremmed. Å oppmuntre til nysgjerrighet og ta andres perspektiv kan oppøve en slik ferdighet.

Det andre er kritisk tenkning, som handler om evne til å tenke fritt. Å oppøve kritisk tenkning er det motsatte av å oppøve kunnskap som er målstyrt og forhåndsbestemt. En tanke som er fri tilpasser seg ikke tillærte konvensjoner, tar ikke for gitt, men utforsker og sprenger grenser.

Hvordan kan lærere legge til rette for kunstopplevelser?

Alle barn har rett til kunst. Derfor er DKS-besøk pålagt alle skoler. Når voksne leser bok, ser film eller lytter til musikk, gjør de dette frivillig. Elever derimot, tvinges til kunsten.

Til forskjell fra kunstmøter kan ikke kunstopplevelsen påtvinges. Dette er et pedagogisk paradoks som gjør didaktiske spørsmål relevante: Hvordan motivere, inspirere og vekke nysgjerrighet? Og hvordan gjøre DKS-besøk

meningsfulle for elever? En pedagogisk tilnærming til kunstopplevelse, handler om å oppøve elevers evne til

- å oppleve (ferdighet)
- å kommunisere om opplevelser (kunnskap)
- å reflektere over opplevelser (kompetanse)

Hvordan kan lærere gjøre kunstopplevelser til dannelsingsprosesser?

Lærere kan bruke kunstopplevelser til å skape tolkningsfellesskap og uenighetsfellesskap. Det handler om å legge til rette for at elever kan ha ulike forståelser og ulike opplevelser i møte med DKS. Den pedagogiske innramminga av DKS-besøk er viktig. Det bør legges til rette for individuelle opplevelser, samtidig som disse også må kunne utforskes i et klasseromsfellesskap, gjerne før og etter kunstoplevelsene.

Med utgangspunkt i kunstopplevelser kan lærere skape situasjoner der ytringsmangfold gis verdi. Sammen med DKS kan lærere skape sammensatte og komplekse læreprosesser hvor selvoverskridelse og kritisk tenkning kan oppøves.

Tips til lesing:

- Høhr, H. (2018) Opplevelse som pedagogisk oppgave – om «å sette lek på verden». M. Wright & T. Kvernbekk, *Barn og deres voksne*. Cappelen Damm Akademisk.
- Røed, K. (2019). *Kunsten og livet – en bruksanvisning*. Flamme forlag.
- Nordstoga, S. & Kruse, K. L. (2014). *Den moglege sjølvoverskridinga – norsk faget som dannelsingsfag*. Abstrakt forlag.

Prosjektinformasjon

Kunstopplevelser og dannelsesprosesser er produsert på oppdrag fra Kulturtanken –Den kulturelle skolesekken Norge (DKS). Teksten er et bidrag til utviklingsprosjektet *DKS på digitale læringsplattformer*. Et av tiltakene i prosjektet er å tilgjengeliggjøre innhold fra og om DKS i læringsplattformer som benyttes av elever og lærere i opplæringen. Innholdet består av informasjon, relevante verktøy til bruk i klasserommet, og kunst- og kulturfaglige artikler.

Artikkelforfattere

Johannesen og Krosshus er ledere av Forskningsgruppen for estetiske læreprosesser ved Universitetet i Sørøst-Norge.

Elisabeth Hovde Johannesen er førstelektor i norsk ved Universitetet i Sørøst-Norge. Her underviser hun i norskfaglige emner på lærerutdanningene, med særlig vekt på litteraturredaktikk og estetikk. Hennes forskningsområder er bildebøker, film, kunst, etikk, følelser og estetiske læreprosesser. Johannesen er leder av den årlige bildebokkonferansen på USN, campus Notodden, og er medlem av prosjektgruppen DKS + lærerutdanning = sant?!

Tone Cronblad Krosshus er førstelektor i drama og teater ved Universitetet i Sørøst-Norge. Der underviser hun i drama, teater og estetiske læreprosesser på lærerutdanningene. Hennes forsknings- og utviklingsområder er anvendt teater, kunst som kunnskap, estetiske læreprosesser, estetisk praksis som demokratisk danning og kunstformidling. Krosshus er prosjektleder for piloten DKS + lærerutdanning = sant?!

Kontaktinformasjon

Elisabeth Hovde Johannesen

E-post: Elisabeth.H.Johannesen@usn.no

Tone Cronblad Krosshus.

E-post: Tone.C.Krosshus@usn.no

Kulturtanken

Kulturtanken –Den Kulturelle skolesekken Norge, er en statlig fagetat for kunst og kultur til barn og unge. Kulturtanken har det nasjonale ansvaret for Den kulturelle skolesekken og er underlagt Kulturdepartementet, som i arbeidet med DKS samarbeider med Kunnskapsdepartementet.

Kontaktinformasjon

Bente Aasheim.

E-post: baa@kulturtanken.no

Foto

Marte Glanville, Kulturtanken.

Finn flere ressurser på våre nettsider:

www.kulturtanken.no

www.dks.no